سیدهند آری اگر تو گفته مخالف وَاللّٰهُ یَکْتُبُ و خدای می‌نویسد در لوح محفوظ مَا یُبَیِّتُونَ آنچه ایشان تغییر میدهند و آنچه در ضمیر پنهان میدارند یا حفظه
بفرمان حق تعالی در دفاتر اعمال ایشان ثبت میکنند یا کنایت از حفظ باشد یعنی حق سبحانه نگاه میدارد عمل ایشان را و فراموش نمیکند
تا جزای آن در روز جزا بدیشان رساند فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ پس تو روی بگردان از عتاب ایشان که بواسطهٔ اظهار اسلام حکم قتل بر ایشان جاری
نیست پردهٔ ایشان مدر تا رسوا نشوند یا نامهای ایشان با کس مگوی تا فضیحت نشوند و گفته‌اند باک مدار از ایشان وَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ
و توکل کن بر خدای یعنی کار خود را با وی گذار و اعتماد بر حول و قوت حق کن تا از شر ایشان از تو کفایت کند وَكَفَىٰ بِاللّٰهِ وَكِيلًا
و بس است خدای قائم بامور بندهٔ خود و متصرف در احوال او بجهت صلاح معاد و مال او بیت خود را بحق سپار و دل از غیر پاک
دار و آنگه ببین که لطف الهی چه میکند آری اگر پادشاه حقیقی گدا را می‌خواند تشویش ملک رحمت شاهی چه میکند ای عزیز چون منافقان ای پیغمبر
در قرآن اعتقادی صافی نبوده بلکه قرآن را کلامی مفتری می‌پنداشتند و پیغمبر را مستکلمی مفتری تصور میکردند لاجرم از فیض سخن الهی از قامت حضرت
نبوت پناهی بحرمان موسوم بودند و اگر بدیدهٔ تفکر در قرآن دیدندی و از روی تامل و تدبر در الفاظ و معانی آن خوض نمودندی هر آینه
بر ایشان روشن میشد که این کلام حقست و از مضمون آیات کلام میدانستند که حضرت رسالت پیغمبر بحق است از سبب حق سبحانه
تدبیر در قرآن و تفکر در صورت و معنی آن نموده میگوید أَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ الْقُرْآنَ آیا چرا تامل نمی‌نمایند این منافقان در قرآن و تفکر نمیکنند
در آن تا بر ایشان ظاهر گردد بآثار اعجاز که این کلام حقست و هر آینه معنی و حی ایشان شود و بایمان ای عزیز تدبر تصرف قلبست و نظر
در ادبار امور یعنی عواقب آن و تفکر تصرف دلست بنظر در دلایل و قاتی آن و نزد محققان تدبر استخراج جواهر حقایقست بغوص اندیشه
از بحار اسرار کلام جبار وَلَوْ كَانَ و اگر بودی این قرآن مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللّٰهِ از نزدیک غیر خدای یعنی کلام مخلوقی بودی چنانچه زعم اهل کفر
و نفاق بود لَوَجَدُوا فِيهِ هر آینه اهل عقل و فهم یافتندی در و اخْتِلَافًا كَثِيرًا اختلاف بسیار از تناقض معنی و تفاوت نظم زیرا که
کلام بشر خالی از خلل نتواند بود و خواه بحسب لفظ و خواه بحسب معنی و بباید دانست که اختلاف بر انواع است اختلاف قرآن در هدو
وا و عام و اظهار و غیبه و خطاب و جمع احد و امثال آن و اختلاف مقادیر آیات که بقول یکی از اهل عدد فلان سوره چندین آیتست
و بقول دیگری کمتر یا بیشتر و اختلاف احکام بناسخ و منسوخ و اختلاف تجنیس بر نهی و وعد و وعید و حلال و حرام و اختلاف الوان یعنی
فنون که شمرده‌اند و آن چنانست که یک قصه بچند نوع مذکور شود که چون باصل جوع نمایند هیچ تفاوت بدید نباید چنانچه فَانْفَجَرَتْ مِنْهُ اثْنَتَا عَشْرَةَ
عَيْنًا و جای دیگر میفرماید فَانْبَجَسَتْ و هر دو یکیست و در قصهٔ سلیمان موقع است که فسخرنا له الریح عاصفة تجری بامره رخاء و در نعت او
عاصف با د تند است و رخا با د نرم اینجا نیز گفته‌اند چون اول باد که باو تخت باشد تا تخت را بر دارد و چون بر داشت نرم باید تا فرمان بری آسان
بساط نرساند پس هیچیک ازین اختلافات که مذکور شد مقتضی فساد و نموداری با فساد نیست اما اختلاف تناقض که فلان چیز هست و همان چیز
و یا اختلاف تفاوت که فلان سخن سبب سالار است و سخن سبب سال شد که در اوی نظیر کرامت او و اختلاف در قرآن نیست و گفته‌اند اختلاف عبارتست
از تناقض و تفاوت و کذب و قرآن ازین هرسه صفت مبرا است و اینجا در کلام مخلوق یافت شود و اما تناقض بجهت آنکه علم انسان کامل نیست
و بجزوی و کلی احاطه ندارد پس کلام متناقض از ایشان صدور می‌یابد و چون حق سبحانه و تعالی عالمست بجزئیات و کلیات از تناقض

مقدس و مبراست و دیگر در کلام بشر تفاوت هست از روی فصاحت و قرآن تمامت مستوفی کمال بلاغت است که اگر نوعی معارضه با بعضی از آن
در حیز امکان آمدی و دیگر کذب را در سخن راه هست زیرا که بر غیب مطلع نیست شاید که خبر دهد از چیزی که نه چنان باشد که او خبر میدهد اما حق سبحانه و تعالی
عالم الغیب است هر خبری که دهد مطابق واقع خواهد بود و در ازل تا ابد از این سخنان بحسب فهم ظاهر می‌آید که قرآن کلامیست منزه از کذب و مبان
متبرا از تفاوت و تناقض و نقصان بلکه مطلع انوار صدق و صفا و منبع اسرار هدایت
بیت کلام وصف از کی اظهر عظیم شانه اکبر بدو زینت گرفته لوح سطور
همه نور است بل نور علی نور تمت والحمد لله الذی هو
مدبر الامور و عالم المکنون المزبور چون حضرت
مصنف این تفاسیر را بچهار ساخته
نموده دعای حقتعالی اجابت نموده
و ادبیل الجنان و توسمی الهی شامل
حال فقیر مولف شده

Copyright © King Saud University

Created with PDFsharp 1.2.1269-g (www.pdfsharp.com)